

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2008. gada 26. februārī*

Lieta C-506/06

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Oberster Gerichtshof* (Austrija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2006. gada 23. novembrī un kas Tiesā reģistrēts 2006. gada 14. decembrī, tiesvedībā

Sabine Mayr

pret

Bäckerei und Konditorei Gerhard Flöckner OHG.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs V. Skouris [*V. Skouris*], palātu priekšsēdētāji P. Janns [*P. Jann*], K. V. A. Timmermanss [*C. W. A. Timmermans*], A. Ross [*A. Rosas*] un L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], tiesneši R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], K. Šimans [*K. Schieman*], J. Makarčiks [*J. Makarczyk*], P. Kūris [*P. Kūris*], E. Juhāss [*E. Juhász*], A. O'Kīfs [*A. Ó Caoimh*] (referents), P. Linda [*P. Lindh*] un Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*],

* Tiesvedības valoda — vācu.

ģenerāladvokāts D. Ruiss-Harabo Kolomers [*D. Ruiz-Jarabo Colomer*],
sekretārs B. Fileps [*B. Fülöp*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2007. gada 16. oktobra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *Bäckerei und Konditorei Gerhard Flöckner OHG* vārdā — H. Hibels [*H. Hübel*],
Rechtsanwalt,

— Austrijas valdības vārdā — K. Pezendorfere [*C. Pesendorfer*] un M. Vinklere
[*M. Winkler*], pārstāves,

— Grieķijas valdības vārdā — E. M. Mamuna [*E-M. Mamouna*], kā arī K. Georgiadis
[*K Georgiadis*] un M. Apessos [*M. Apessos*], pārstāvji,

— Itālijas valdības vārdā — I. M. Bragulja [*I. M. Braguglia*], pārstāvis, kam palīdz
V. Ferante [*W. Ferrante*], *avvocato dello Stato*,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — M. van Bēks [*M. van Beek*] un F. Kreišics
[*V. Kreuzsitz*], kā arī I. Kaufmane-Bilere [*I. Kaufmann-Bühler*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2007. gada 27. novembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes 1992. gada 19. oktobra Direktīvas 92/85/EEK par pasākumu ieviešanu, lai veicinātu drošības un veselības aizsardzības darbā uzlabošanu strādājošām grūtniecēm, sievietēm, kas strādā pēcdzemdību periodā, vai strādājošām sievietēm, kas baro bērnu ar krūti (desmitā atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē) (OV L 348, 1. lpp.), 2. panta a) punktu.
- 2 Šis lēmums iesniegts saistībā ar tiesvedību starp Mairu [*Mayr*] un viņas bijušo darba devēju *Bäckerei und Konditorei Gerhard Flöckner OHG* (turpmāk tekstā — "*Flöckner*") — atbildētāju pamata prāvā — par to, ka Mairu atlaida no darba.

Atbilstošās tiesību normas

Kopienu tiesiskais regulējums

Direktīva 76/207/EEK

- 3 Padomes 1976. gada 9. februāra Direktīvas 76/207/EEK par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm attiecībā uz

darba, profesionālās izglītības un izaugsmes iespējām un darba apstākļiem (OV L 39, 40. lpp.) 2. panta 1. punktā noteikts, ka “[..] vienlīdzīgas attieksmes princips nozīmē to, ka nav nekādas tiešas vai netiešas diskriminācijas atkarībā no dzimuma, jo īpaši, norādot uz ģimenes stāvokli”.

4 Šā paša 2. panta 3. punktā noteikts, ka Direktīva 76/207 “neskar noteikumus, kas attiecas uz sieviešu aizsardzību, jo īpaši attiecībā uz grūtniecību un maternitāti”.

5 Atbilstoši Direktīvas 76/207 5. panta 1. punktam:

“Vienlīdzīgas attieksmes principa piemērošana attiecībā uz darba nosacījumiem, tostarp tiem, kas attiecas uz atlaišanu, nozīmē to, ka vīriešiem un sievietēm garantē vienlīdzīgus nosacījumus bez diskriminācijas atkarībā no dzimuma”.

6 Ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 5. jūlija Direktīvu 2006/54/EK par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos (pārstrādāta versija) (OV L 204, 23. lpp.), tika atcelta Direktīva 76/207 versijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 23. septembra Direktīvu 2002/73/EK (OV L 269, 15. lpp).

- 7 Tomēr Direktīvas 2002/73 un 2006/54 pamata lietas faktiem nav piemērojamas *ratione temporis*.

Direktīva 92/85

- 8 No Direktīvas 92/85 devītā apsvēruma izriet, ka drošības un veselības aizsardzības pasākumi attiecībā uz strādājošām grūtniecēm, sievietēm, kas strādā pēcdzemdību periodā, vai strādājošām sievietēm, kas baro bērnu ar krūti, nedrīkstētu būt nelabvēlīgi sievietēm darba tirgū, ne arī kaitēt direktīvām par vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm.
- 9 Atbilstoši šīs pašas direktīvas piecpadsmitajam apsvērumam strādājošu grūtnieču, sieviešu, kas strādā pēcdzemdību periodā, vai strādājošu sieviešu, kas baro bērnu ar krūti, fiziskās un garīgās veselības stāvoklim var kaitēt atlaišanas draudi tādu iemeslu dēļ, kas saistīti ar viņu stāvokli, un šāda atlaišana būtu jāaizliedz.
- 10 Strādājoša grūtniece ir definēta Direktīvas 92/85 2. panta a) punktā kā “strādājoša grūtniece, kas informē darba devēju par savu stāvokli saskaņā ar valsts tiesību aktiem un/vai valsts praksi”.
- 11 Direktīvas 92/85 10. pants ir formulēts šādi:

“Lai garantētu, ka darbinieces [grūtnieces, pēcdzemdību periodā vai tādas, kas baro bērnu ar krūti], kas definētas 2. pantā, var izmantot savas tiesības attiecībā uz drošību un veselības aizsardzību, kā atzīts saskaņā ar šo pantu, jānosaka, ka:

- 1) dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai aizliegtu 2. pantā definēto darbinieču atlaišanu laikposmā no viņu grūtniecības sākuma līdz 8. panta 1. punktā minētā grūtniecības un dzemdību atvaļinājuma beigām, izņemot ārkārtējus gadījumus, kas nav saistīti ar viņu stāvokli un kuros ir atļauta atlaišana saskaņā ar valsts tiesību aktiem un/vai praksi, un, attiecīgā gadījumā, ja kompetentā iestāde ir tam piekritusi;

- 2) ja 2. pantā definēto darbinieci atlaiž 1. punktā minētajā laikposmā, darba devējam jāsniedz pienācīgs rakstisks pamatojums;

- 3) dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai 2. pantā definētās darbinieces aizsargātu no tādas atlaišanas sekām, kas saskaņā ar 1. punktu ir nelikumīga.”

12 Atbilstoši Direktīvas 92/85 12. pantam:

“Dalībvalstis savās tiesību sistēmās ievieš vajadzīgos pasākumus, lai visas darbinieces, kas uzskata, ka viņu tiesības ir aizskartas, jo nav izpildītas šīs direktīvas prasības, varētu celt prasību tiesā un/vai saskaņā ar valsts tiesību aktiem un/vai praksi izmantot citu kompetentu iestāžu palīdzību.”

Valsts tiesiskais regulējums

- ¹³ Mātes aizsardzības likuma (*Mutterschutzgesetz*, turpmāk tekstā — “*MSchG*”) 10. pants nosaka:

“1. Darba ņēmējas nevar tiesiski tikt atlaistas grūtniecības laikā un četru mēnešu laikā pēc dzemdībām, izņemot, ja darba devējs par grūtniecību vai dzemdībām nav ticis informēts.

2. Atlaišana ir nelikumīga arī, ja piecu darba dienu laikā pēc uzteikuma vai tā paziņošanas rakstiska uzteikuma gadījumā darba devējs tiek informēts par grūtniecību vai dzemdībām. Ja rakstisks paziņojums par grūtniecību vai dzemdībām piecu dienu termiņā ir nodots pastā, tiek uzskatīts, ka tas ir iesniegts savlaicīgi. Ja darba ņēmēja piecu dienu termiņā atsaucas uz grūtniecību vai dzemdībām, viņai tajā pašā laikā jāpierāda grūtniecība vai grūtniecības prezumpcija ar ārsta izziņas palīdzību vai jāuzrāda bērna dzimšanas apliecība. [..]”

- ¹⁴ Atbilstoši Likuma par medicīnisko apaugļošanu (*Fortpflanzungsmedizingesetz*, turpmāk tekstā — “*FMedG*”) 17. panta 1. punktam attīstīties spējīgas šūnas, proti, atbilstoši *FMedG* 1. panta 3. punktam — apaugļotas olšūnas un no tām attīstījušās šūnas — var tikt uzglabātas uz laiku līdz desmit gadiem.

- 15 Atbilstoši *FMedG* 8. pantam medicīniskā apaugļošana var notikt tikai ar abu partneru piekrišanu, un sieviete var atsaukt savu piekrišanu līdz pat attīstīties spējīgo šūnu implantēšanai viņas organismā.

Pamata prāva un prejudiciālais jautājums

- 16 Maira kopš 2005. gada 3. janvāra *Flöckner* strādāja par oficianti.
- 17 *In vitro* apaugļošanas mēģinājuma ietvaros pēc aptuveni pusotru mēnesi ilgas hormonu terapijas 2005. gada 8. martā Mairai tika veikta folikulu punkcija. Viņas ārstējošais ārsts viņai izrakstīja darba nespējas lapu uz laiku no 2005. gada 8. marta līdz 13. martam.
- 18 2005. gada 10. martā telefona sarunas laikā *Flöckner* Mairai paziņoja, ka viņa tiek atlaista no darba ar 2005. gada 26. martu.
- 19 Ar tās pašas dienas vēstuli viņa informēja *Flöckner*, ka mākslīgās apaugļošanas procedūras ietvaros 2005. gada 13. martā bija plānota apaugļoto olšūnu implantēšana viņas dzemdē.

- 20 Atbilstoši iesniedzējtiesas lēmumam nav strīda, ka uzteikuma paziņošanas Mairai dienā, proti, 2005. gada 10. martā, no viņas iegūtās olšūnas jau bija apaugļojuši viņas partnera spermatozoīdi, un tādējādi šajā datumā jau pastāvēja *in vitro* apaugļotas olšūnas.
- 21 2005. gada 13. martā, proti, trīs dienas pēc tam, kad Maira tika informēta par viņas atlaišanu, viņas dzemdē tika implantētas divas apaugļotas olšūnas.
- 22 Viņa pieprasīja, lai *Flöckner* viņai izmaksā darba algu un atbilstošu gada darba samaksas daļu, apgalvojot, ka 2005. gada 10. marta atlaišana esot prettiesiska tāpēc, ka kopš 8. marta, kad tika izdarīta viņas olšūnu *in vitro* apaugļošana, uz viņu attiecās *MSchG* 10. panta 1. punktā paredzētā aizsardzība pret atlaišanu.
- 23 *Flöckner* noraidīja viņas prasību, to pamatojot ar to, ka darba uzteikuma izteikšanas laikā grūtniecība vēl nebija iestājusies.
- 24 *Landesgericht Salzburg* (Zalcburgas Apgabaltiesa), izskatīdama lietu pirmajā instancē, apmierināja Mairas prasījumu, uzskatīdama, ka atbilstoši *Oberster Gerichtshof* (Austrijas Augstākā tiesa) judikatūrai *MSchG* 10. pantā paredzētā aizsardzība pret atlaišanu rodas līdz ar olšūnas apaugļošanu. Šis brīdis atbilstoši šai judikatūrai tiek uzskatīts par grūtniecības sākuma brīdi. Tādējādi *Landesgericht Salzburg* uzskatīja, ka tas tā ir arī *in vitro* apaugļošanas gadījumā un ka gadījumā, ja apaugļotās olšūnas implantēšana beigtos ar neveiksmi, aizsardzība pret atlaišanu jebkurā gadījumā beigtos.

25 Tomēr *Oberlandesgericht Linz* (Lincas Augstākā tiesa), izskatīdama lietu kā apelācijas tiesa darba un sociālo tiesību lietās, atcēla *Landesgericht Salzburg* spriedumu un noraidīja Mairas prasību, pamatojoties uz viedokli, ka neatkarīgi no tā, ar kuru grūtniecības brīdi faktiski iestājas hormonālās izmaiņas, grūtniecība nav iedomājama atrauti no sievietes ķermeņa un ka tādējādi *in vitro* apaugļošanas gadījumā grūtniecība sākas tikai ar apaugļotās olšūnas implantēšanu sievietes ķermenī. Tādējādi, tikai sākot ar šīs implantēšanas brīdi, sākas grūtnieces aizsardzība pret darba līguma laušanu.

26 Šis apelācijas instancē taisītais spriedums tika pārsūdzēts kasācijas (“Revision”) kārtībā *Oberster Gerichtshof*. Atbilstoši tās judikatūrai *MSchG* 10. pantā nodrošinātā aizsardzība rodas tikai tad, ja atlaišanas brīdī grūtniecība ir tiešām sākusies. Mātes aizsardzības mērķis, no kura nav iespējamas atkāpes, ir mātes un bērna veselības aizsardzība viņu interesēs un attiecībā uz aizsardzību pret atlaišanu un atbrīvošanu no darba — mātes ekonomiskajai eksistencei nepieciešamo līdzekļu nodrošināšana. Aizsardzības nepieciešamība uz sievietes ķermenisko izmaiņu laiku pastāv neatkarīgi no tā, vai apaugļotās olšūnas nostiprināšanās dzemdes gļotādā (ieligzdošanās) jau ir vai nav notikusi, un tam, vai grūtniecības pierādījumus ir vai nav viegli iesniegt, šajā sakarā nav nekādas nozīmes. Apaugļotās olšūnas ieligzdošanās dzemdes gļotādā saskaņā ar vadošo zinātnisko viedokli ir tikai viens posms, sākot ar ieņemšanu, ceļā uz reāli pastāvošu grūtniecību, un attiecībā uz aizsardzību pret atlaišanu to nevar patvaļīgi izraudzīt kā grūtniecības sākuma brīdi.

27 Tomēr šī *Oberster Gerichtshof* judikatūra par *MSchG* 10. pantu pamatojas tikai un vienīgi uz ieņemšanu *in utero*, proti, dabiskā ceļā. Šī tiesa atzīmē, ka šī ir pirmā reize, kad tai ir jālemj par jautājumu, sākot ar kuru brīdi sieviete bauda *MSchG* 10. pantā nodrošināto aizsardzību pret atlaišanu apaugļošanas *in vitro* gadījumā.

28 Uzskatīdama, ka tās izskatāmajā lietā rodas jautājums par Kapienu tiesību interpretāciju, *Oberster Gerichtshof* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai tādas darba ņēmējas gadījumā, kurai veic *in vitro* apaugļošanu, kuras olšūnas uzteikuma saņemšanas brīdī jau bija apaugļotas ar viņas partnera spermatozoīdiem un tādējādi pastāvēja *in vitro* radīti embriji, bet tie vēl nebija implantēti sievietē, ir runa par “strādājošu grūtnieci” Direktīvas [92/85] 2. panta a) punkta pirmās teikuma daļas izpratnē?”

Par prejudiciālo jautājumu

29 Ar savu jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīva 92/85 un it īpaši šīs direktīvas 10. panta 1. punktā noteiktais aizliegums atļaut darba ņēmējas grūtnieces jāinterpretē tādējādi, ka tie attiecas uz darba ņēmēju, kas izmanto *in vitro* apaugļošanu, ja datumā, kurā tiek paziņots par viņas atlaišanu, viņas olšūnas jau ir apaugļotas ar viņas partnera spermatozoīdiem un tādējādi pastāv *in vitro* apaugļotas olšūnas, bet tās tomēr vēl nav tikušas implantētas viņas dzemdē.

30 Ievadam jāatzīmē, ka ar *in vitro* apaugļošanu apzīmē olšūnas apaugļošanu ārpus sievietes ķermeņa. Saskaņā ar Eiropas Kapienu Komisijas teikto šī operācija sastāv no vairākiem posmiem, kas tostarp ietver sievietes olšūnu hormonālo stimulāciju

ar mērķi panākt vairāku olšūnu vienlaicīgu nobriešanu, folikulu punkciju, olšūnu paņemšanu, vienas vai vairāku olšūnu apaugļošanu ar iepriekš sagatavotiem spermatozoīdiem, apaugļotās olšūnas vai olšūnu implantēšanu dzemdē vai nu trešajā, vai piektajā dienā pēc olšūnu paņemšanas, izņemot gadījumu, ja apaugļotās olšūnas tiek uzglabātas, tās sasaldējot, un ieligzdošanas.

31 Attiecībā uz Direktīvu 92/85 jāatgādina, ka tās mērķis ir drošības un veselības aizsardzības darbā uzlabošana strādājošām grūtniecēm, sievietēm, kas strādā pēcdzemdību periodā, vai strādājošām sievietēm, kas baro bērnu ar krūti.

32 Šajā jomā Tiesa arī ir norādījusi, ka Kopienu tiesību noteikumu, kuros regulēta vīriešu un sieviešu vienlīdzība darbinieču grūtniecē un pēcdzemdību periodā strādājošu sieviešu tiesību jomā, mērķis ir aizsargāt darba ņēmējas pirms un pēc dzemdībām (skat. 2005. gada 8. septembra spriedumu lietā C-191/03 *McKenna*, Krājums, I-7631. lpp., 42. punkts, un 2007. gada 11. oktobra spriedumu lietā C-460/06 *Paquay*, Krājums, I-8511. lpp. 28. punkts).

33 Pirms Direktīvas 92/85 stāšanās spēkā Tiesa jau bija lēmusi, ka saskaņā ar nediskriminācijas principu un it īpaši Direktīvas 76/207 2. panta 1. punktu un 5. panta 1. punktu aizsardzība pret atlaišanu no darba sievietei ir atzīstama ne tikai grūtniecības un dzemdību atvaļinājuma laikā, bet arī visā grūtniecības laikā. Saskaņā ar Tiesas viedokli atlaišana šajos periodos var skart tikai sievietes un tādējādi tā ir tieša diskriminācija dzimuma dēļ (šajā sakarā skat. 1990. gada 8. novembra spriedumu lietā C-179/88 *Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund, Recueil*, I-3979. lpp., 13. punkts, 1998. gada 30. jūnija spriedumu lietā C-394/96 *Brown, Recueil*, I-4185. lpp., 16., 24. un 25. punkts, iepriekš minēto spriedumu lietā *McKenna*, 47. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Paquay*, 29. punkts).

- 34 Tieši apsverot draudus, ko iespējama atlaišana no darba var radīt darbinieču grūtnieču, pēcdzemdību periodā strādājošu sieviešu vai tādu, kas baro bērnu ar krūti, psihiskajam un fiziskajam stāvoklim, ieskaitot ļoti nopietnu risku mudināt darbinieci grūtnieci brīvprātīgi pārtraukt grūtniecību, Kopienų likumdevējs saskaņā ar Direktīvas 92/85 10. pantu ir paredzējis īpašu sievietes aizsardzību, nosakot aizliegumu viņu atlaist no darba laikā no grūtniecības sākuma līdz grūtniecības un dzemdību atvaļinājuma beigām (skat. 1994. gada 14. jūlija spriedumu lietā C-32/93 *Webb*, *Recueil*, I-3567. lpp., 21. punkts, iepriekš minēto spriedumu lietā *Brown*, 18. punkts; 2001. gada 4. oktobra spriedumu lietā C-109/00 *Tele Danmark*, *Recueil*, I-6993. lpp., 26. punkts, iepriekš minētos spriedumus lietā *McKenna*, 48. punkts, un lietā *Paquay*, 30. punkts).
- 35 Tāpat arī jānorāda, ka Direktīvas 92/85 10. pantā nav paredzēts neviens izņēmums vai atkāpe no aizlieguma atlaist darbinieces grūtnieces minētajā periodā kā vien īpašos gadījumos, kas nav saistīti ar viņu stāvokli, un ar nosacījumu, ka darba devējs rakstiski pamato šādas atlaišanas iemeslus (iepriekš minētie spriedumi lietā *Webb*, 22. punkts, lietā *Brown*, 18. punkts, lietā *Tele Danmark*, 27. punkts, un *Paquay*, 31. punkts).
- 36 Tas, vai Direktīvas 92/85 10. pantā noteiktā aizsardzība pret atlaišanu attiecas uz darba ņēmēju tādos apstākļos kā pamata lietā, jānosaka, ņemot vērā šīs direktīvas un jo īpaši tās 10. panta mērķus.
- 37 Gan no Direktīvas 92/85 10. panta formulējuma, gan no tās pamatmērķa, kas atgādināts šā sprieduma 31. punktā, izriet — lai baudītu ar šo pantu piešķirto aizsardzību pret atlaišanu, nepieciešams, lai attiecīgā grūtniecība būtu sākusies.

- 38 Šajā sakarā jāatzīmē, ka, lai gan ir taisnība, kā to norādīja Austrijas valdība, ka attieksme pret mākslīgo apaugļošanu un pret attīstīties spējīgām šūnām ir ļoti jūtīgs jautājums daudzu dalībvalstu sabiedrībā, kuras raksturo dažādas tradīcijas un vērtību sistēmas, ar šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesa nav aicināta aplūkot medicīniska vai ētiska rakstura jautājumus, bet gan tai tikai juridiski jāinterpretē Direktīvas 92/85 atbilstošie noteikumi, ņemot vērā tās tekstu, sistēmu un mērķus.
- 39 No Direktīvas 92/85 piecpadsmitā apsvēruma izriet, ka tās 10. pantā paredzētā atlaišanas aizlieguma mērķis ir izvairīties no tā, ka atlaišanas draudi tādu iemeslu dēļ, kas saistīti ar viņu stāvokli, varētu kaitēt darba ņēmēju grūtnieču fiziskās un garīgās veselības stāvoklim.
- 40 Šādos apstākļos ir acīmredzami — kā to turklāt norādīja Austrijas valdība —, ka, lai nodrošinātu darba ņēmēju grūtnieču drošību un aizsardzību, ir jāpieņem visagrākais iespējamais grūtniecības pastāvēšanas brīdis.
- 41 Tomēr, pat pieņemot attiecībā uz *in vitro* apaugļošanu, ka šis brīdis ir tas brīdis, kurā apaugļotās olšūnas tiek implantētas sievietes dzemdē, ar tiesiskās drošības principa ievērošanu saistītu iemeslu dēļ nevar pieņemt, ka ar Direktīvas 92/85 10. pantu noteiktā aizsardzība tiktu attiecināta uz darba ņēmēju, ja datumā, kurā tiek paziņots par viņas atlaišanu, *in vitro* apaugļoto olšūnu implantēšana viņas dzemdē vēl nav notikusi.

42 Kā izriet no Tiesai sniegtajiem apsvērumiem un ģenerālvokāta secinājumu 43.–45. punkta, pirms to implantēšanas attiecīgās sievietes dzemdē minētās olšūnas zināmās dalībvalstīs var tikt uzglabātas ilgāku vai īsāku laika posmu, un valsts tiesiskais regulējums, par kuru ir runa pamata prāvā, šajā sakarā paredz iespēju uzglabāt apaugļotās olšūnas uz laiku līdz desmit gadiem. Tādējādi Direktīvas 92/85 10. pantā paredzētās aizsardzības pret atlaišanu piemērošanas darba ņēmējai pirms apaugļoto olšūnu implantēšanas rezultātā varētu tikt piešķirta šī aizsardzība pat tad, ja šī ievadīšana jebkāda iemesla dēļ tiek atlikta uz vairākiem gadiem vai pat ir notikusi galīga atteikšanās no šādas implantēšanas, ja *in vitro* apaugļošana ir tikusi veikta tikai piesardzības dēļ.

43 Tomēr, pat ja Direktīva 92/85 nav piemērojama tādai situācijai kā pamata lietā, tas nemaina to, ka atbilstoši Tiesas judikatūrai tā var ņemt vērā Kopienu tiesību normas, uz kurām valsts tiesa savā jautājumā nav atsaukusies (1990. gada 12. decembra spriedums lietā C-241/89 *SARPP*, *Recueil*, I-4695. lpp., 8. punkts, un 2007. gada 26. aprīļa spriedums lietā C-392/05 *Alevizos*, Krājums, I-3505. lpp., 64. punkts).

44 Tiesvedībā Tiesā Grieķijas un Itālijas valdības, kā arī Komisija ierosināja, ka, lai gan darba ņēmējas aizsardzība pret atlaišanu tādā situācijā kā pamata prāvā neizriet no Direktīvas 92/85, šāda darba ņēmēja eventuāli varētu atsaukties uz Direktīvas 76/207 piešķirto aizsardzību pret diskrimināciju atkarībā no dzimuma.

45 Šajā sakarā jāatgādina, ka Direktīvas 76/207 2. panta 1. punktā noteikts, ka “[..] vienlīdzīgas attieksmes princips nozīmē to, ka nav nekādas tiešas vai netiešas diskriminācijas atkarībā no dzimuma, jo īpaši, norādot uz ģimenes stāvokli”. Atbilstoši šīs pašas direktīvas 5. panta 1. punktam “vienlīdzīgas attieksmes principa piemērošana attiecībā uz darba nosacījumiem, tostarp tiem, kas attiecas uz atlaišanu, nozīmē to, ka vīriešiem un sievietēm garantē vienlīdzīgus nosacījumus bez diskriminācijas atkarībā no dzimuma”.

46 Kā izriet no šā sprieduma 33. punkta, Tiesa jau ir lēmusi, ka saskaņā ar nediskriminācijas principu un it īpaši Direktīvas 76/207 2. panta 1. punktu un 5. panta 1. punktu aizsardzība pret atlaišanu no darba sievietei ir atzīstama ne tikai grūtniecības un dzemdību atvaļinājuma laikā, bet arī visā grūtniecības laikā. Saskaņā ar Tiesas viedokli atlaišana grūtniecības dēļ vai tāda iemesla dēļ, kura pamatā būtībā ir šis stāvoklis, var skart tikai sievietes un tādējādi tā ir tieša diskriminācija dzimuma dēļ (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Handels- og Kontorfunktionæernes Forbund*, 13. punkts, iepriekš minēto spriedumu lietā *Brown*, 16., 24. un 25. punkts, iepriekš minēto spriedumu lietā *McKenna*, 47. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Paquay*, 29. punkts).

47 Tā kā iesniedzējtiesas lēmumā nav precizēti iemesli, kuru dēļ *Flöckner Mairu* atlaida no darba, iesniedzējtiesai jānosaka atbilstošie tās izskatāmās lietas apstākļi un tiktāl, ciktāl prasītāja pamata lietā tika atlaista no darba, atrazdamās slimības atvaļinājumā, lai veiktu *in vitro* apaugļošanu, jāpārliciecinās, vai šādas viņas atlaišanas pamatā būtībā ir fakts, ka viņai tika veikta šāda procedūra.

48 Gadījumā, ja tas būtu prasītājas pamata lietā atlaišanas iemesls, jānosaka, vai šis iemesls ir piemērojams bez atšķirībām abu dzimumu darba ņēmējiem vai, gluži pretēji, tas attiecas tikai uz vienu no šiem [dzimumiem].

- 49 Tiesa jau atzīmēja, ka, tā kā darba ņēmēji vīrieši un darba ņēmējas sievietes ir vienlīdz pakļauti slimībām, tad, ja darba ņēmēja sieviete tiek atlaista no darba tādēļ, ka tā slimības dēļ nav darbā, tādos pašos apstākļos kā darba ņēmējs vīrietis, nepastāv tieša diskriminācija atkarībā no dzimuma (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund*, 17. punkts).
- 50 Ir taisnība, ka abu dzimumu darba ņēmēji var uz laiku tikt aizkavēti veikt savu darbu nepieciešamās ārstēšanās dēļ. Tomēr manipulācijas, par kurām ir runa pamata lietā, proti, folikulu punkcija un ar šīs punkcijas palīdzību iegūto olšūnu implantēšana sievietes dzemdē tūlīt pēc to apaugļošanas tieši skar tikai sievietes. No tā izriet, ka darba ņēmējas atlaišana būtībā tādēļ, ka viņai tiek veikts šis nozīmīgais apaugļošanas *in vitro* procedūras posms, ir tieša diskriminācija dzimuma dēļ.
- 51 Atzīt, ka darba devējs var atlaist darba ņēmēju sievieti tādos apstākļos kā pamata lietā, turklāt būtu pretrunā Direktīvas 76/207 2. panta 3. punkta aizsardzības mērķim tiktāl, ciktāl atlaišanas pamatā būtībā ir apaugļošanas *in vitro* procedūra un iepriekšējā punktā minētās specifiskās manipulācijas, ko šāda procedūra ietver.
- 52 Tādējādi Direktīvas 76/207 2. panta 1. punkts un 5. panta 1. punkts nepieļauj tādas darba ņēmējas atlaišanu, kura tādos apstākļos kā pamata lietā atrodas vēlinā apaugļošanas *in vitro* procedūras posmā, proti, starp folikulu punkciju un tūlītēju *in vitro* apaugļoto olšūnu implantēšanu šīs darba ņēmējas dzemdē tiktāl, ciktāl ir pierādīts, ka atlaišanas pamatā būtībā ir fakts, ka šai personai tiek veikta šī procedūra.

53 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz uzdoto jautājumu jāatbild, ka Direktīva 92/85 un it īpaši šīs direktīvas 10. panta 1. punktā noteiktais aizliegums atļaut darba ņēmējas grūtnieces jāinterpretē tādējādi, ka tie neattiecas uz darba ņēmēju, kurai tiek veikta *in vitro* apaugļošana, ja datumā, kurā tiek paziņots par viņas atlaišanu, šīs darba ņēmējas olšūnas jau ir apaugļotas ar viņas partnera spermatozoīdiem un tādējādi pastāv *in vitro* apaugļotas olšūnas, bet tās tomēr vēl nav tikušas implantētas viņas dzemdē.

54 Tomēr Direktīvas 76/207 2. panta 1. punkts un 5. panta 1. punkts nepieļauj tādas darba ņēmējas atlaišanu, kura tādos apstākļos kā pamata lietā atrodas vēlīnā apaugļošanas *in vitro* procedūras posmā, proti, starp folikulu punkciju un tūlītēju *in vitro* apaugļoto olšūnu implantēšanu šīs darba ņēmējas dzemdē tiktāl, ciktāl ir pierādīts, ka atlaišanas pamatā būtībā ir fakts, ka šai personai tiek veikta šī procedūra.

Par tiesāšanās izdevumiem

55 Attiecībā uz pamata lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

Padomes 1992. gada 19. oktobra Direktīva 92/85/EEK par pasākumu ieviešanu, lai veicinātu drošības un veselības aizsardzības darbā uzlabošanu strādājošām grūtniecēm, sievietēm, kas strādā pēcdzemdību periodā, vai strādājošām sievietēm, kas baro bērnu ar krūti (desmitā atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē), un it īpaši šīs direktīvas 10. panta 1. punktā noteiktais aizliegums atlaist darba ņēmējas grūtnieces jāinterpretē tādējādi, ka tie neattiecas uz darba ņēmēju, kurai tiek veikta *in vitro* apaugļošana, ja datumā, kurā tiek paziņots par viņas atlaišanu, šīs darba ņēmējas olšūnas jau ir apaugļotas ar viņas partnera spermatozoīdiem un tādējādi pastāv *in vitro* apaugļotas olšūnas, bet tās tomēr vēl nav tikušas implantētas viņas dzemdē.

Padomes 1976. gada 9. februāra Direktīvas 76/207/EEK par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm attiecībā uz darba, profesionālās izglītības un izaugsmes iespējām un darba apstākļiem, 2. panta 1. punkts un 5. panta 1. punkts nepieļauj tādas darba ņēmējas atlaišanu, kura tādos apstākļos kā pamata lietā atrodas vēlinā apaugļošanas *in vitro* procedūras posmā, proti, starp folikulu punkciju un tūlītēju *in vitro* apaugļoto olšūnu implantēšanu šīs darba ņēmējas dzemdē tiktāl, ciktāl ir pierādīts, ka atlaišanas pamatā būtībā ir fakts, ka šai personai tiek veikta šī procedūra.

[Paraksti]